

Ens avergonyim quan parlem malament?

(Article publicat a *Avui* el dia 19 d'abril de 1999)

() aquesta pregunta, referida a la llengua catalana, admet malauradament només una resposta; una resposta contundent i curta: la gran majoria, no. Una resposta vàlida tant si ens referim al conjunt de la població, com si ens limitem a sectors dits cultes, a professors universitaris, a treballadors de l'ensenyament o de l'Administració o dels mitjans de comunicació, a polítics o a governants. La resposta sempre és la mateixa: una majoria que gairebé frega la unanimitat, per fer servir un símil parlamentari.

Tenim elements suficients per a fer una reflexió d'aquest tipus cada dia, però, per allò que els exemples il·lustren la teoria, en posaré tres de ben recents. Des de Brusselles se'ns parlava fa pocs dies de la massacre humanitària a Kosovo (*humanitari*, diu el diccionari, significa que s'interessa pel bé de la humanitat. Potser sí que Milosevic considera que la neteja ètnica és un bé per a la humanitat, però...). I des d'Aviano se'ns informava amb pèls i senyals que havien sortit feia poc una vint-i-cinquena d'avions de combat. Vaig trigar uns instants a adonar-me que no era una vint-i-cinquena part d'un avió allò que atacaria les instal·lacions militars sèrbies, sinó vint-i-cinc avions dels més sofisticats. I encara un tercer exemple, aquest de la ràdio. No fa gaire un conseller ens parlava de milions i de bilions, i per fer-ho més entenedor ens aclaria que es tractava de bilions espanyols, no americans, «*de billones, no millardos*». Com si en català, a part de tenir milions, no tinguéssim bilions i miliards, a més d'ésser innecessari fer aquesta marxa per les Espanyes per a tornar al Born.

Reconec, abans que cap lector m'ho recrimini, que els exemples només són això, exemples, però també és cert que aquest tipus de situacions no són escadusseres i, per tant, serveixen per a il·lustrar la teoria. No vull tractar ara de la pobresa de llenguatge, d'expressió, d'articulació del discurs, etc., que està impregnant les societats occidentals, fruit d'uns sistemes educatius que prioritzen uns altres tipus de coneixements; és un tema importantíssim per al nostre país, que requereix un debat profund. Tampoc no és l'ocasió de parlar de l'empobriment del lèxic, fruit de la mandra (prefereixo ingènua-ment pensar que és aquest el motiu) d'emprar mots més autòctons, més subtils: per què en una sala de concerts els seients són imparells i no senars? Per què aquestes coses passen, segons molts mitjans de comunicació, *a pesar de* i no *malgrat* la voluntat d'uns quants? Per què ara ja gairebé s'imposa dir i escriure *tots* i *totes* en compte de *tothom*? L'acceptació normativa de nous mots i de noves expressions no ha de dur-nos a esbaldir unes altres formes genuïnes com si fossin políticament incorrectes.

Acabo d'encetar en el darrer paràgraf dos temes molt importants, però el que he plantejat en el títol és un altre: a la immensa majoria dels catalanoparlants no ens avergonyeix parlar malament el català. Algú s'imagina un professor de la Universitat de Salamanca parlant defectuosament el castellà? O un ministre del Govern de Madrid? O un locutor dels serveis informatius d'una televisió estatal? I el que dic per al castellà val per al francès, l'anglès, l'alemany o qualsevol llengua que no hagi estat greument ferida i encara no hagi passat de la convalescència.

Espero que el seguiment de l'aplicació de la normativa i de la qualitat del llenguatge dels mitjans de comunicació, de l'ensenyament i de l'Administració que farà ben aviat l'Institut d'Estudis Catalans, amb el suport de la Direcció General de Política Lingüística, ens ajudarà a prendre consciència d'aquest afer.

Seria de doldre que hi hagués qui reaccionés a les afirmacions anteriors insinuant una falta de sensibilitat per part meva a l'esforç que han (i hem) fet tants ciutadans, alguns per incorporar el català com una llengua de comunicació pròpia, i d'altres per millorar-ne la qualitat. No, no és això. Aquest esforç, tantes vegades immens, a contracorrent i vencent dificultats, és un dels actius més valuosos que té la nostra societat i no podem sinó reconèixer-lo i estimular-lo. Però, malgrat això, malgrat la llei de l'any 1983, malgrat la immersió lingüística escolar, malgrat la gran tasca de l'Acadèmia establint normativa i facilitant-ne l'ús, malgrat la Llei de política lingüística de 1998, malgrat tot això encara hem de considerar normal que no ens avergonyim de parlar malament la nostra llengua pròpia. I això mostra que la repressió que patí el català durant els quaranta anys del franquisme, però també abans, fou tan dura, tan brutal, que necessitem encara una altra generació, si tot va bé, perquè la llengua catalana estigui totalment guarida. Una generació i molts esforços individuals i col·lectius.

Per això sorprèn a vegades que persones que parlen bé el castellà —i s'avergonyirien de fer-ho incorrectament— qüestionin les tímides mesures que el nostre Parlament aprova i el Govern intenta aplicar. Amb la seva actitud es fan còmplices del genocidi cultural d'aquells temps que voldríem totalment superats. No podem fer «com algunes flors que es clouen quan és excessiva la claror del sol per als seus pètals de seda, o com l'eríció que es torna una bola tancada si se sent atacat, deixant lliscar els moments massa durs damunt nostre». És responsabilitat individual i col·lectiva vetllar per l'ús d'una llengua de qualitat.